

До спеціалізованої вченої ради
Д 35.052.23 у Національному
університеті «Львівська політехніка»

Відгук

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора,
Конопельського Віктора Ярославовича
на дисертацію Гарасима Павла Станіславовича за темою «Теоретико-
прикладні засади здійснення громадського контролю у сфері виконання
покарань України», подану на здобуття наукового ступеня доктора
юридичних наук з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. У Мінімальних стандартних правилах поводження з ув'язненими, прийнятих 30 серпня 1955 року на першому Конгресі Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, вказується на необхідність залучення громадськості до виховання засуджених. Необхідність інформування громадськості про діяльність пенітенціарної системи та залучення громадськості добровільно працювати в пенітенціарних установах закріплено в Європейських пенітенціарних (в'язничних) правилах. Окрім цього, умови утримання ув'язнених та поводження з ними мусять бути предметом моніторингу з боку незалежного органу або органів, які публічно оприлюднюють результати моніторингу. Заохочується співробітництво такого незалежного моніторингового органу або органів з тими міжнародними інституціями, які уповноважені відповідно до закону відвідувати пенітенціарні установи.

Подібні вимоги закріплено у міжнародних нормативно-правових актах, які закріплюють міжнародні стандарти поводження з особами, до яких застосовані міри покарання, які не пов'язані з ізоляцією від суспільства (Розділ 17-19 Токійських правил, п.51 Рекомендацій СМ/Рес (2017) 3 про Європейські правила щодо громадських санкцій та заходів).

Громадський нагляд дає можливість засудженим зберігати соціально корисні зв'язки із суспільством, розвивати соціально корисні навички, розуміти

свою роль у суспільстві, розраховувати на додатковий захист та контроль за дотриманням їх прав, свобод та законних інтересів, розраховувати на соціальну допомогу після відбуття покарання, розширення можливостей для контактів та підтримки і заохочення громади до внесення позитивного внеску в їх соціальну реінтеграцію.

З цих позицій, тема дисертації Гарасима Павла Станіславовича "Теоретико-прикладні засади здійснення громадського контролю у сфері виконання покарань України" виділяється своєю особливою актуальністю і значущістю, адже автор здійснив комплексне дослідження, метою якого є формування науково обґрунтованих концептуальних положень, рекомендацій і пропозицій, спрямованих на удосконалення правового механізму організації та здійснення громадського контролю у сфері виконання покарань, з урахуванням міжнародних та європейських стандартів захисту прав людини, практики ЄСПЛ та позитивних гарантій низки зарубіжних держав.

Дисертація Гарасима Павла Станіславовича, яка складається з анотації (сторінки 2-14 цієї роботи); списку опублікованих праць здобувача за темою дисертації (сторінки 14-21); змісту (сторінки 22-23); переліку умовних позначень (сторінка 24); вступу (сторінки 25-36), чотирьох розділів, що містять 13 підрозділів; висновків до кожного із розділів (відповідно: сторінки 101-109; 197-208; 277-283; 352-359); висновків (сторінки 360-384); списку використаних джерел (сторінки 385-444) та додатків (сторінки 445-499). При цьому загальний обсяг дисертації становить 499 сторінок, із них основний текст займає 360 сторінок.

У вступі дисертації (сторінки 25-26) автором наведені аргументи щодо обґрунтування вибору та актуальності теми дослідження (сторінки 25-27), зазначено про її зв'язок з науковими програмами, планами, темами (сторінка 27); визначено мету і завдання дослідження (сторінки 27-29), а також його об'єкт і предмет (сторінка 29) та методи дослідження (сторінки 29-30).

Крім цього, на сторінці 31 цієї роботи надана інформація про емпіричну базу дослідження; на сторінках 31-34 – про наукову новизну отриманих

результатів; на сторінках 34-35 – про практичне значення отриманих результатів; на сторінці 35 – про особистий внесок здобувача; на сторінках 35-36 – про апробацію матеріалів дисертації і публікації здобувача за темою дисертації, а також про структуру та обсяг дисертації, тобто автор у цілому дотримався тих формальних вимог, що пред'являються Міністерством освіти і науки (далі - МОН) України до зазначеного структурного елемента (зокрема, вступу) будь-якої дисертації.

Використавши у вступі загальнонаукові методи дослідження, П. С. Гарасим довів актуальність, теоретичне і практичне значення своєї роботи (сторінки 25-36 дисертації).

З формальної точки зору можна констатувати, що здобувач правильно обрав відповідно до цього мету дослідження, а також визначив її завдання (сторінки 27-29 дисертації).

Беззаперечними можна вважати й визначені ним об'єкт і предмет даного наукового дослідження (сторінка 29).

Виходячи з отриманих результатів цієї наукової розробки, а також висновків з означеної дисертації, достатніми слід визнати й застосовані у ході її розробки методи дослідження (сторінки 29-30).

У такому ж контексті варто оцінити й зібрані П. С. Гарасимом та використані у змісті дисертації й емпіричні матеріали дослідження (сторінка 31; додатки В-Е, сторінки 470-494).

Важливою також є інформація про апробацію матеріалів даної дисертації (сторінки 35-36).

Як показало вивчення змісту цієї наукової розробки, у цілому відповідає вимогам й визначена П. С. Гарасимом структура, обсяг та технічне оформлення даної дисертації.

Оцінка обґрунтованості наукових положень дисертації, їх достовірності та новизни.

Достовірність та наукова обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, що сформульована у науковій роботі П. С. Гарасимом не викликають сумніву.

Зазначена оцінка ґрунтується на результатах опрацьованих здобувачем та використаних у тексті дисертації наукових, навчальних і нормативно-правових джерел (всього 556 найменувань на 60 сторінках) (сторінки 445-499), а також виведених ним на цій основі елементів наукової новизни (всього 17 положень) (сторінки 31-34), кожен із яких відображено в певній рубриці, а саме: вперше - 7 науково обґрунтованих результатів свого дослідження; удосконалено – 5 та дістали подальший розвиток – 5 положень.

Зокрема, вперше дисертантом розроблено критерії оцінки ефективності здійснення громадського контролю за дотриманням прав, законних інтересів і свобод засуджених під час виконання кримінальних покарань та доведено потребу унормування їх на законодавчому рівні, а також сформульовано визначення поняття «громадський контроль за процесом виконання-відбування покарань» (сторінка 32).

Крім цього, здобувачем удосконалено теоретичні підходи, пов'язані з гармонізацією вітчизняного кримінально-виконавчого законодавства та законодавства ЄС з питань, пов'язаних зі здійсненням громадського контролю через висвітлення ключової ролі міжнародних договорів для досягнення ефективності національної практики (сторінка 33).

Набули подальшого розвитку теоретичні та практичні підходи з питань законодавчого забезпечення громадського контролю за дотриманням прав, законних інтересів і свобод засуджених і утримуваних під вартою через упровадження теоретико-прикладної моделі зазначеного виду суспільно-державної діяльності (сторінка 34 дисертації).

Повнота викладу в опублікованих працях положень, висновків і рекомендацій.

Проведений аналіз опублікованих наукових розробок П. С. Гарасима показав, що основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації,

відображено у 37 наукових публікаціях, з них 1 монографія, 14 статей у наукових фахових виданнях України, 7 статей у наукових періодичних виданнях інших держав, 3 статті у виданнях, які включені до наукометричних баз Scopus /Web of Science, 12 тез доповідей на конференціях та інших науково-практичних заходах, які демонструють апробацію результатів дисертації (сторінки 14-21, додаток А).

Виходячи з цього, варто визнати, що кількість праць та інших результатів цієї наукової розробки, є достатніми для узагальнення та наукового обґрунтування вироблених її автором положень, висновків, рекомендацій і пропозицій по суті досліджуваної проблематики. При цьому необхідно також зазначити, що всі вказані вище наукові здобутки П. С. Гарасима (37 наукових праць) і по формі, і по змісту та об'єму відповідають вимогам МОН України, що пред'являються до кожного окремо взятого виду наукових розробок, та у повній мірі кореспондуються і відображають змістовні положення його дисертації.

Крім цього, вивчення як змісту дисертації, так і опублікованих праць дає підстави стверджувати, що зазначене наукове дослідження П. С. Гарасима проведено самостійно, а апробація матеріалів його дисертації (сторінки 35-36) здійснена згідно рекомендацій МОН України на 12 науково-практичних конференціях та інших науково-практичних заходах, що можна вважати достатнім з огляду оцінки репрезентативності отриманих здобувачем результатів даного дослідження (сторінки 35-36, додаток А).

Про наукову новизну та практичну цінність цієї дисертації свідчать також й інші її положення, висновки та пропозиції, що відображені у відповідних розділах і підрозділах.

Зокрема, у розділі 1 «Теоретичні та методологічні питання, що стосуються змісту громадського контролю за процесом виконання-відбування покарань в Україні», який складається з 3-х підрозділів (сторінки 37-101), до положень, що мають доктринальне та прикладне значення, можна віднести наступні:

1. Виведені автором періоди та етапи формування такого правового інституту, як громадський контроль у сфері виконання покарань і пробації (1922-2023 рр.) (підрозділ 1.1, сторінки 40-52).

2. Сформульоване дисертантом поняття «громадський контроль у сфері виконання покарань», а також здійснений у зв'язку з цим аналіз його системоутворюючих ознак, на підставі якого зроблено висновок про те, що закріплення даного правового інституту в кримінально-виконавчому законодавстві є необхідною умовою підвищення ефективності як процесу виконання-відбування покарань, так і результативності даного виду суспільного моніторингу (сторінки 63-78; підрозділ 1.2 дисертації).

3. Науково обґрунтована автором структура методології даного дослідження, до якої віднесено: а) це діяльність, що спрямована на визначення потреб дослідження, обґрунтування його актуальності, теоретичної та практичної значущості; б) це діяльність, що пов'язана з аналізом результатів вивчення законодавчих та інших нормативно-правових актів України та норм міжнародного права, які регулюють роботу громадських об'єднань та їх уповноважених представників, пов'язану із здійсненням соціального моніторингу у сфері виконання покарань і пробації; в) це діяльність, що стосується визначення завдань цієї дисертації, з урахуванням отриманих результатів вивчення даної проблематики на науковому рівні (сторінки 86-91, підрозділ 1.3 дисертації).

До таких, що витікають із змісту підрозділів, слід визнати в цілому й висновки до розділу 1 (сторінки 101-110 дисертації).

У розділі 2 «Сучасний стан, нормативно-правові засади, методи і принципи здійснення громадського контролю за дотриманням прав засуджених в Україні», який складається з 4-х підрозділів (сторінки 110-197), до найбільш цінних у теоретичному та практичних аспектах можна віднести наступні положення дисертації П. С. Гарасима, а саме – це:

1. Встановлені здобувачем детермінанти, які негативно впливають на ефективність громадського контролю у сфері виконання покарань (зокрема, на

законодавчому рівні закріплений обмежений перелік суб'єктів, форм і видів цього, який в основному зведений до роботи спостережних комісій, що не мають відношення до громадських об'єднань; у кримінально-виконавчому законодавстві відсутні реальні правові можливості здійснення даного контролю конфіденційно (у виді викривачів тощо); на нормативно-правовому рівні зазначений контроль та перевірка зведені тільки до моніторингу стану дотримання прав засуджених при тому, що системними змістовними елементами правового статусу цих осіб є також законні інтереси і свободи; ін.) (сторінки 128-130 дисертації, підрозділ 2.1).

2. Сформульоване автором поняття «законодавче забезпечення громадського контролю за дотриманням прав засуджених і ув'язнених під варту» та доведено у зв'язку з цим теоретичне та практичне його значення. Зокрема, констатовано, що теоретичне значення сформульованого поняття полягає у тому, що застосований у цій дисертації методологічний підхід дав змогу розширити межі знань щодо змісту і сутності загальноправової категорії «законодавче забезпечення», а практичне – у тому, що на підставі аналізу соціально-правової природи системоутворюючих ознак, які складають його зміст, можна розробляти відповідні навчально-методичні видання, що стосуються досліджуваної проблематики, а також підвищувати професійний рівень усіх, без винятку, суб'єктів здійснення громадського контролю у сфері виконання покарань і пробації України (сторінка 145-151; підрозділ 2.2).

3. Виведена здобувачем теоретична модель, що має стосуватись діяльності суб'єктів, форм і методів здійснення громадського контролю у сфері виконання покарань і пробації за дотриманням не тільки прав засуджених, які відбувають покарання у виді позбавлення волі на певний строк, арешту чи обмеження волі, але й їхніх законних інтересів і свобод, а також передбачати гарантування і охорону вказаних елементів правового статусу персоналу органів і УВП та всіх учасників кримінально-виконавчих правовідносин (сторінка 151-157, підрозділ 2.3).

Крім цього, як видається, здобувачем вдало здійснена й класифікація суб'єктів зазначеного виду суспільного моніторингу, який включає як національні, так і міжнародні правові можливості контролю за процесом виконання-відбування покарань (сторінки 158-163, підрозділ 2.3).

4. Виведене докторантом поняття «принципи діяльності громадських об'єднань та їх уповноважених представників, що стосуються здійснення громадського контролю у сфері виконання покарань», а також його висновок про те, що закріплення у чинному кримінально-виконавчому законодавстві принципів здійснення громадського контролю дасть можливість підвищити рівень ефективності діяльності суб'єктів соціального моніторингу та в цілому позитивно вплине на результативність кримінально-виконавчої діяльності в Україні, у тому числі з питань, що стосуються реалізації нашою державою міжнародно-правових зобов'язань у вказаній галузі суспільних відносин (сторінки 193-194; підрозділ 2.4).

Важливим у зв'язку з цим є й результати даного дослідження, що стосуються класифікації зазначених вище принципів суспільного моніторингу (сторінки 179-187; 192-193, підрозділ 2.4).

Такими, що у цілому витікають із змісту підрозділів та відображають у загальному сутність питань, які визначені у їх назвах, можна вважати й висновки до розділу 2 (сторінки 197-208).

У розділі 3 «Міжнародно-правові підходи, що пов'язані зі здійсненням громадського контролю за дотриманням прав засуджених, їх законних інтересів і свобод», який містить 3 підрозділи (сторінки 209-277), до найбільш цінних у теоретичному та практичних аспектах можна віднести наступні положення дисертації П. С. Гарасима, а саме – це:

1. Сформульоване авторське поняття «міжнародні нормативно-правові акти з питань здійснення громадського контролю за дотриманням прав засуджених, їх законних інтересів і свобод» та здійснений ним аналіз його системоутворюючих ознак, а також висновок дисертанта про те, що в удосконаленні правового механізму з аналізованої проблематики неабияке

значення мають як міжнародно-правові акти, які, згідно з вимогами ст. 9 Конституції України та Закону України «Про міжнародні договори», стали частиною національного законодавства, так і норми міжнародного права, що мають рекомендаційний характер для нашої держави, позаяк у їхньому змісті закладено методологічні засади діяльності суб'єктів нормотворчості, які займаються формуванням законопроектів, що спрямовані на вирішення наявних на практиці проблем здійснення громадського контролю за дотриманням прав, законних інтересів і свобод засуджених під час виконання покарань (сторінки 231-234, підрозділ 3.1).

2. Здійснений здобувачем аналіз зарубіжної практики проведення громадського контролю за дотриманням прав, законних інтересів і свобод засуджених під час виконання покарань (сторінки 234-252, підрозділ 3.2), а також його висновок про те, що позитивний зарубіжний досвід з означеної тематики дослідження виступає сьогодні потрібною та обов'язковою умовою не тільки реформування кримінально-виконавчої системи України, а й удосконалення правового механізму та практики здійснення громадського контролю за дотриманням прав, законних інтересів і свобод як суб'єктів, так і учасників процесу виконання-відбування покарань (сторінки 257, підрозділ 3.2).

Крім цього, доведено, що важливим моментом таких перетворень має стати системний підхід до вирішення наявних проблем, а також суттєва якісна видозміна рівня демократії в нашій державі (сторінки 257, підрозділ 3.2).

3. Позицію автора відносно того, що громадські об'єднання та їх уповноважені представники у ході проведення перевірок та встановлення відповідності закону стану дотримання прав, законних інтересів і свобод засудженого, осіб з числа персоналу ДКВС України та учасників кримінально-виконавчих правовідносин можуть при цьому брати до уваги не тільки рішення ЄСПЛ, але й його роз'яснення з тих чи інших правових категорій та елементів, що стосуються правового статусу особи (сторінки 257-263, підрозділ 3.3).

Крім цього, здобувачем доведено вплив рішень Європейського суду з прав людини на зміст громадського контролю у сфері виконання покарань і пробації

України, який виражається в тому, що такі рішення зумовлюють вирішення відповідних проблем, а саме: а) удосконалення національного законодавства з означеної проблематики; б) підвищення рівня правозастосовної практики з питань виконання-відбування покарань та покращення у зв'язку з цим правоохоронної діяльності щодо захисту прав, законних інтересів і свобод усіх суб'єктів та учасників кримінально-виконавчих правовідносин; в) якісної зміни змісту та розширення предмета громадського моніторингу в галузі кримінально-виконавчої діяльності; г) посилення взаємодії громадських об'єднань з іншими суб'єктами контрольної-наглядової діяльності в Україні, включаючи міжнародні неурядові організації; г) усунення причин і умов, які сприяли вчиненню протиправних посягань на права, законні інтереси та свободи як суб'єктів, так і учасників кримінально-виконавчих правовідносин (сторінки 257-277, підрозділ 3.3).

Такими, що у цілому витікають із змісту підрозділів та відображають у загальному сутність питань, які визначені у їх назвах, можна вважати й висновки до розділу 3 (сторінки 277-283).

У розділі 4 «Головні напрями удосконалення нормативно-правових і практичних засад здійснення громадського контролю у сфері виконання покарань і пробації», який складається з 3-х підрозділів (сторінки 284-352), до положень, що мають доктринальне та прикладне значення, можна віднести наступні:

1. Висновок автора про те, що у спеціальних державних програмах сьогодення, які стосуються реформ у сфері виконання покарань і пробації України, не визначені відповідні концептуальні, організаційно-управлінські та правові засади щодо створення належних гарантій для здійснення ефективного та результативного громадського контролю за дотриманням прав, законних інтересів і свобод засуджених у процесі виконання-відбування покарань, а також правового статусу ДКВС України та учасників кримінально-виконавчої діяльності (сторінки 284-304, підрозділ 4.1).

Позиція здобувача відносно того, що сучасна державна політика України у сфері виконання покарань і пробації хоча й створила формальні правові умови і гарантії для здійснення ефективного громадського контролю у цій галузі суспільної діяльності, але на всіх рівнях її реалізації (концептуальному, законодавчому, нормативному, управлінському та правозастосовному) виступає тими детермінантами, які знижують результативність вказаного виду соціального моніторингу через наявність правових прогалин і колізій, а також психологічних стереотипів у всіх суб'єктів формування і реалізації зазначеного виду внутрішньої політики держави (сторінки 304-315, підрозділ 4.1).

2. Сформульовані дисертантом науково обґрунтовані форми взаємодії (шляхи удосконалення) громадськості з іншими суб'єктами, які здійснюють контрольні та наглядові функції у зазначеній галузі суспільної діяльності, слід віднести: а) зовнішню форму взаємодії (тобто співпрацю з суб'єктами контрольної-наглядової діяльності, які діють від імені держави та її уповноважених на це органів); б) внутрішню форму взаємодії (співпрацю з громадськими об'єднаннями, статуси яких передбачають здійснення моніторингу за дотриманням прав людини і громадянина у сфері виконання покарань і пробації, та їх представниками, яких залучають до даного моніторингу) (сторінки 315-326, підрозділ 4.2).

Позиція дисертанта відносно того, що зазначений підхід має не тільки теоретичне значення (таким чином збагачено теорію з питань взаємодії), а й спрямований на вирішення суто прикладних питань, які пов'язані зі змістом досліджуваної у цій роботі проблеми, а саме на удосконалення правового механізму здійснення громадського контролю за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань (як це, зокрема, сьогодні передбачено в ч. 2 ст. 25 КВК) та підвищення рівня його ефективності на практиці (сторінки 330-335, підрозділ 4.2).

3. Виведені автором критерії оцінки громадськостю результативності діяльності органів і установ виконання покарань з питань забезпечення прав людини, а також обґрунтовано потребу закріплення на законодавчому рівні в

Україні цих критеріїв та сформульовано у зв'язку з цим авторське їх поняття (сторінки 346-349, підрозділ 4.3).

Висновок здобувача відносно того, що теоретичне значення сформованого й обґрунтованого у цій роботі поняття полягає у тому, що таким чином збагачено доктринальними знаннями відому у науці теорію «ефективності кримінально-правового регулювання», а також створено відповідне методологічне підґрунтя щодо залучення до оцінки означеного процесу громадських інституцій та їх уповноважених представників у виді науково обґрунтованих критеріїв, що визначені у законі (сторінки 349-352, підрозділ 4.3).

Крім цього, доведено, що практичне значення сформульованого поняття виражається у тому, що на підставі результатів аналізу системоутворюючих ознак, які становлять його зміст, можна здійснювати відповідну нормотворчу діяльність, спрямовану на вдосконалення правового механізму з питань здійснення громадського контролю у сфері виконання покарань і пробації України та підвищення ролі та ефективності діяльності суб'єктів означеного виду суспільного моніторингу, що має якісно змінити й сутність та спрямованість заходів щодо усунення детермінант, які спричинюють та зумовлюють вчинення посягань на права, законні інтереси і свободи як суб'єктів, так і учасників процесу виконання-відбування покарань (сторінка 352, підрозділ 4.3).

Такими, що у цілому витікають із змісту підрозділів та відображають у загальному сутність питань, які визначені у їх назвах, можна вважати й висновки до розділу 4 (сторінки 352-359).

Також, у цілому такими, що у певній мірі відповідають вимогам МОН України, можна визнати й висновки по цій науковій розробці (сторінки 360-384 дисертації).

Відповідно до формальних вимог МОН України, оформлено здобувачем і список використаних у цій дисертації джерел (всього 556 найменування на 60 сторінках) (сторінки 385-444 дисертації).

У даній дисертації є, крім цього, відповідні 10 додатків на 54 сторінках (сторінки 445-499 дисертації).

Реферат дисертації П. С. Гарасима (39 сторінок) у повній мірі відповідає змісту даної роботи та відображає всі положення, які винесені автором на захист.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць П. С. Гарасима фактів порушення академічної доброчесності (плагіату, фальсифікацій, фабрикацій тощо) не виявлено. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використані методики дослідження та джерела інформації містять відповідні посилання. Дисертація є завершеною, самостійно виконаною роботою, що має вагомое теоретичне і прикладне значення.

Разом з тим, варто зазначити, що у дисертації П. С. Гарасима є ряд дискусійних та спірних положень, рекомендацій і висновків, які виявлені у ході вивчення цієї роботи та мають стати одним із елементів предмету її захисту і зобов'язують здобувача навести додаткові аргументи з приводу своєї позиції по суті проблематики, а саме:

1. Зазначена наукова розробка тільки виграла б, якби при обґрунтуванні теми її актуальності (сторінки 25-26) автор застосував статистичний метод, за допомогою якого довів, що на протязі 1991-2023 років у сфері виконання покарань і пробації сформувались та набули розвитку відповідні негативні тенденції, пов'язані з низьким рівнем кримінально-виконавчої діяльності, які, у свою чергу, детерміновані формальним здійсненням громадського контролю за даним видом суспільних відносин. При цьому варто зазначити, що практично у всіх підрозділах дисертації є такі статистичні дані та ведеться мова про детермінаційний комплекс причин і умов, які сприяють порушенню прав, законних інтересів і свобод засуджених та персоналу органів і установ виконання покарань.

Саме тому, використання статистичного ряду показників з означеного питання й стало б додатковим аргументом щодо актуальності, наукової та практичної цінності даної дисертації.

2. У додатках дисертації здобувач розмістив порівняльну таблицю, у якій відображені його авторські пропозиції щодо удосконалення чинного кримінально-виконавчого законодавства України з питань, що стосуються громадського контролю (сторінки 455-466).

Поряд з цим, враховуючи відсутність на сьогодні в законодавчих актах, які регулюють процес виконання-відбування покарань, окремого закону, що пов'язаний з громадським моніторингом у сфері виконання покарань і пробації України, логічно було (і від цього значно підвищився б рівень теоретичної та практичної значущості отриманих результатів дослідження) розробити відповідний проєкт Закону «Про організацію та здійснення громадського контролю у сфері виконання покарань і пробації України».

Зазначений підхід ґрунтується на тому, що дисертант у своїй роботі та в порівняльній таблиці, а також у пояснювальній записці (сторінки 467-469) довів необхідність доповнення чинного кримінально-виконавчого законодавства України 45 авторськими науково обґрунтованими пропозиціями, які за об'ємом і кількістю положень повністю підпадають під окремий Закон.

3. Без будь-яких пояснень у висновках до розділу 1 (сторінка 109) зазначений пункт 4, у якому наведені праці здобувача, що не передбачено нормативно-правовими актами МОН України, які регулюють питання, що пов'язані з оформленням результатів дисертаційного дослідження.

Аналогічний підхід застосований автором й у пункті 5 висновків до розділу 2 (сторінка 208), а також у пункті 4 висновків до розділу 3 (сторінка 283) та у пункті 4 висновків до розділу 4 (сторінка 359).

Така позиція дисертанта не може бути виправдана з огляду на те, що за рахунок корисної площі дисертації у ній використовується формальні ремарки про публікації автора, мова про які ведеться як в анотації, так і в додатках до цієї роботи (додаток А, сторінки 445-452).

У додатку А також без жодних пояснень зазначено про апробацію результатів роботи, хоча для цього у вступі виокремлено підрозділ з цього приводу (сторінки 35-36).

Виходячи з цього, виникає цілком логічне запитання, для чого здійснені такі «новації» у дисертації.

4. У вступі, а саме – у підрозділі «Особистий внесок здобувача» (сторінка 35) - дисертант мав би пояснити, яка питома вага та участь його особисто є у тих публікаціях, які підготовлені у співавторстві. Крім цього, автор мав надати відповідну інформацію, які положення у цих виданнях та якого змісту і спрямування належать йому особисто, а також, як вони співвідносяться з предметом даної дисертації.

Такий підхід дає можливість запобігати випадкам плагіату та запозичення матеріалів, які були використані співавторами публікацій у їх роботах.

Розміщення пояснень з цього приводу у списку публікацій (сторінки 14-21) не відповідає вимогам МОН України з питань, що стосуються оформлення дисертаційних досліджень.

5. У висновках (пункт 2) (сторінка 365) автор без будь-яких пояснень та аргументів по суті запропонував доповнити статтю 25 Кримінально-виконавчого кодексу України новим положенням у формі примітки. При цьому ні тексту цієї примітки, ні обґрунтування для чого вона потрібна, він не навів.

Аналогічні підходи дисертант застосував й в пункті 4 цих висновків (сторінка 369), пункті 5 (сторінка 371), пункті 6 (сторінка 372) та ін.

Такий підхід не дозволяє зрозуміти логіки видозмін до чинного законодавства України, які запропоновані дисертантом, а також знижує рівень їх теоретичної та практичної значущості. І, це при тому, що у тексті дисертації та у порівняльній таблиці і пояснювальній записці до неї здобувач застосував цілком прийнятні методи і засоби їх необхідності використання у нормотворчій діяльності.

6. Згідно формальних вимог МОН України, висновки по дисертації мають носити не тільки кількісний, але й якісний характер та ґрунтуватись на зібраних автором емпіричних матеріалах.

Проте, не дивлячись на наявні у додатках матеріали з цього приводу (результати опитування відповідних респондентів; аналітичні довідки з цього приводу та ін.), у жодному висновку (сторінки 360-384) цієї роботи не вказано відомостей щодо їх використання при формулюванні та оцінці відповідної досліджуваної проблематики.

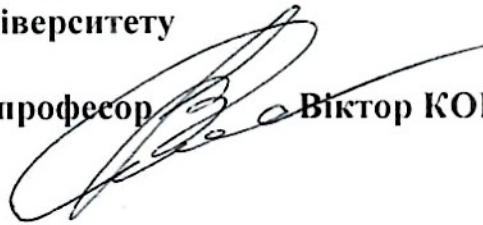
Проте, не дивлячись на вказані вище зауваження, слід констатувати, що вони носять теоретико-пізнавальний та рекомендаційний характер і **суттєвого впливу на отримані в ході даного дослідження результати не мають**, як, власне, і в цілому **не впливають** на високий рівень проведеного здобувачем наукового пошуку.

- Висновок: 1.** Дисертаційна робота Гарасима Павла Станіславовича на тему «Теоретико-прикладні засади здійснення громадського контролю у сфері виконання покарань України», є завершеною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково-обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для національного права та вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення кримінально-виконавчого законодавства.
- 2.** Дисертаційна робота Гарасима Павла Станіславовича на тему «Теоретико-прикладні засади здійснення громадського контролю у сфері виконання покарань України» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від

17 листопада 2021 р. № 1197, а її автор – **Гарасим Павло Станіславович**, на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право, 081 «Право» у галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Завідувач кафедри
кримінального права та кримінології
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Одеського державного університету
внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

Віктор КОНОПЕЛЬСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО:

**Проректор Одеського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Максим КОРНІЄНКО